Lisan üzerinde imam

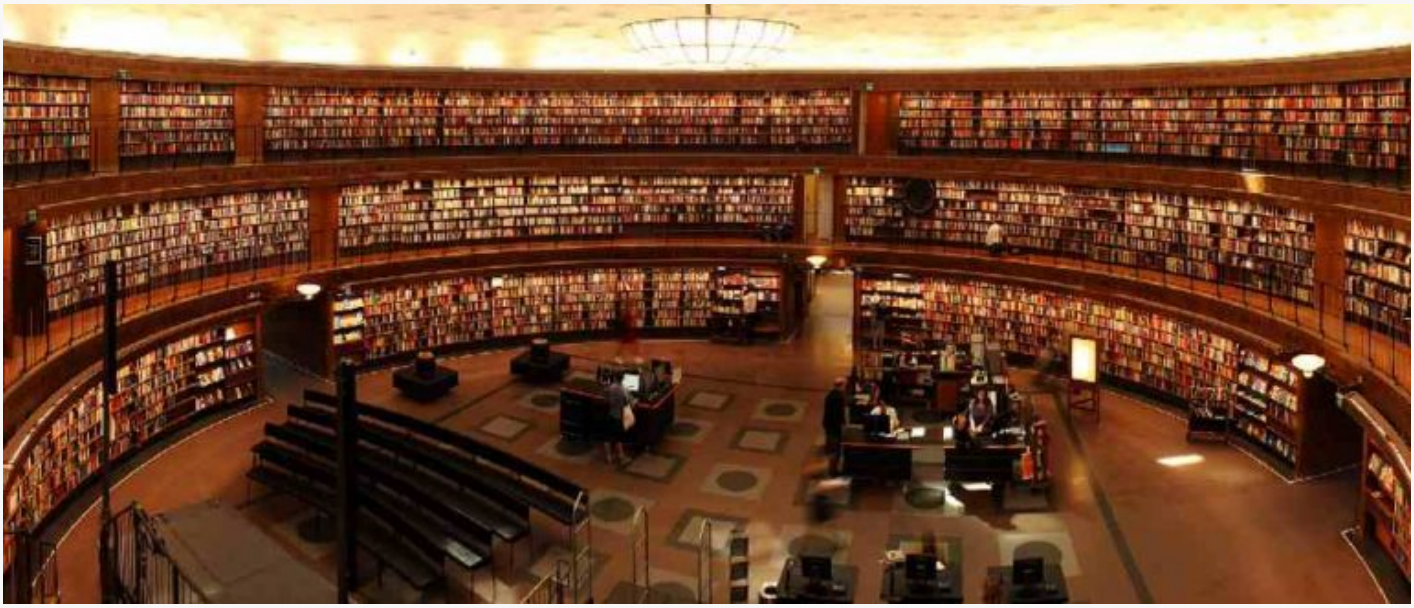

“…Şu devrede Türk lisanının sadmeler geçirmesine bakılırsa, Risale-i Nur, Türkçe’de, lisan üzerinde de imam olacağına, yani yarın halis Türkçe olan Risale-i Nur’un kesb-i imtiyaz edip diğerlerini terk edeceklerine…” 1

Yukarıda okuduğunuz parçayı geçenlerde okurken fark ettim ki; Kur’ân nasıl Arap lisanını bozulmalardan koruduysa, onun bir tefsiri olan Risale-i Nur da, Türk lisanını muhafaza etmiştir. Bunu tam olarak anlayabilmek için önce Arapça’nın yıllar içerisinde geçirdiği maceralara bir bakalım dilerseniz.

Cahiliye devrinde şehirde yaşayan Araplar, dillerini güzel öğrensin diye, yeni doğan çocuklarını çöllerde yaşayan süt annelere verirdi. Neden derseniz; Mekke’de ticaret yapılıyordu, Arap olmayan pek çok millet vardı ve dış dünyayla olan bu etkileşimlerinden dolayı dilleri sâfî kalamazdı.

Öte yandan bedevî çöl kabileleri dış etkenlere kapalıydılar. Bu yüzden dilleri bozulmamıştı ve Arapça’yı en fasîh hâliyle konuşuyorlardı. Fakat ilk devirden itibaren, başta İslâm devletinin hudutlarının genişlemesi ve diğer birtakım siyasî ve sosyal sebepler, Arapların başka etnik unsurlarla karışmasına ve neticede Arapça’nın kullanımında ve yapısında bir takım bozuklukların ve yanlışların ortaya çıkmasına yol açtı. 2

Arapça’da en önemli mesele kelimenin son harekesini doğru okumaktır ki, buna i’rab diyoruz. Peygamberimiz (asm) zamanından başlayarak, Dört Halife Devri’nde ve sonrasında i’rab hataları başlangıçta az olmakla beraber giderek artmıştır.

Gün geçtikçe özellikle de fethedilen bölge halklarının kendi dillerine ait birtakım özellikleri, sonradan öğrendikleri Arapça içerisinde kullanmaları ile daha ciddî tahriflere ve bunun yayılmasına sebebiyet vermişlerdir.

Başlangıçta Arapça’yı sonradan öğrenenlerin yaptıkları hataları, akabinde şehre inen çöl Arapları, hatta şairler ve edipler yapmaya başlamıştır. Çok ilginçtir ki, zalimliğiyle meşhur Haccac, dilinin fasîhliği konusunda bu nadir insanlardandır. Kendisi için, “Şakada ve ciddiyette dilde hata yapmazdı” denilmiştir. Sâfi Arapça’nın konuşulduğu çöllerde bile dil hatalarının yayılmasıyla birlikte iş Kur’ân’ın yanlış okunmasına kadar varmıştır. Meselâ bir harekeyi yanlış okumaktan dolayı “Allah ve Resulü puta tapanlardan uzaktır” 3 âyeti -hâşâ- “Allah, puta tapanlardan ve resulünden uzaktır” mânâsında okunmuştur. Bunun üzerine Ebu’l Esved, “İşin bu noktaya kadar vardığını sanmıyordum” der ve ilk gramer çalışmalarına başlar. 4

Araplar kendi gramer kurallarını ortaya çıkarmak için muhteşem bir gayret sarf etmişler. Dilin kurallarını, nahvin temellerini atmak için başta Kur’ân âyetleri, atasözleri, cahiliye şiirleri ve sair kaynaklardan yararlanmışlar. Henüz yabancı medeniyetlerle temas etmemiş bedevîlerden dil malzemesi almak için çöllere yolculuklar yapmış, onlarla

yaşamış ve geri döndüklerinde çalışmalarını bunların üzerine bina etmişler. Hatta bunun için medreseler, ekoller kurulmuş.

Yüzyıllar boyunca hummalı bir şekilde Basra, Kufe, Bağdat, Endülüs ve Mısır dil medreseleri, A'dan Z'ye Arapça'nın her bir meselesini ele almış, eksik bir nokta bırakmamış. Başka hiçbir dil bu konuda Arapça ile yarışamaz. Peki, bütün bu âlimler Kur'ân'ın doğru okunması ve anlaşılması gibi bir amaç gütmüş olmasalardı, bu kadar uğraşırlar mıydı? Demek Kur'ân, hakikaten Arapça'nın hıfzına vesile olmuştur.

Gelelim Risale-i Nur'a ve Türkçe'nin korunmasına. Bu konuda söylenebilecek çok söz var, ama biz kısaca şunları ifade edelim:

Türkçe'nin bütün zenginliklerinden arındırılarak sadeleştirilmek istendiği, zaman içerisinde milletin gönlünde yer etmiş kelimelerin yerine ruhsuz tilciklerin 5 uydurulduğu bir zamanda Risale-i Nur muhteşem üslûbuyla, kelimeleriyle meydana çıkmış ve imanî hakikatleri en beliğ ve fasîh bir şekilde ifade etmiştir. Ve yediden yetmiş yediye herkes bu mübarek eserleri okumuş, anlamaya çalışmıştır. Elbette böyle kıymetli ve derin meselelere giydirilen üslûp da kıymetli ve belki ilk başta anlaşılmaz gelebilir.

Ancak, "Nazlanan ve istiğna gösteren nazeninlerin mehirleri dikkattir" 6 kaidesince, gereken dikkati verirsek anlamamamız mümkün değil. Belki bir gün Risale-i Nur üzerine ciddî bir heyet tarafından güzel bir inceleme yapılır da, Türk dilinin incelikleri hakkında güzel bir araştırma ortaya çıkar. Her dilin belâgat kuralları olduğu gibi elbette Türkçe'de de bu kurallar vardır ve tesbit edilmelidir.

Dipnotlar:

1) Emirdağ Lâhikası, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2018, s. 129.

2) Gramer Çalışmalarını Başlatan Amiller ve İlk Çalışmalar, YAVUZ, Mehmet.

3) Tevbe Sûresi: 3.

4) Bu konuda farklı rivayetler de mevcut. Ayrıntılı bilgi için Mehmet Yavuz'un adı geçen makalesi okunabilir.

5) Nurullah Ataç'ın "kelime"nin karşılığı olarak önerdiği sözcük.

6) Muhakemat, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul, 2018, s. 89.

Emine Ç. SULTAN